

נשים, דעתן קלה? – למעלת הנשים ונדריהן

במדבר פרק ל פסוק ב-יז

- (ב) וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה ה':
- (ג) איש כי ידר נדר לה' או השבע שבועה לאסור אסור על נפשו לא יחל דברו ככל היצא מפיו יעשה:
- (ד) ואשה כי תדר נדר לה' ואסרה אסר בבית אביה בנעריה:
- (ה) ושמע אביה את נדרה ואסרה אשר אסרה על נפשה והחריש לה אביה וקמו כל נדריה וכל אסר אשר אסרה על נפשה יקום:
- (ו) ואם הניא אביה אתה ביום שמעו כל נדריה ואסריה אשר אסרה על נפשה לא יקום וה' יסלח לה כי הניא אביה אתה:
- (ז) ואם היא תהיה לאיש ונדריה עליה או מבטא שפתייה אשר אסרה על נפשה:
- (ח) ושמע אישה ביום שמעו והחריש לה וקמו נדריה ואסרה אשר אסרה על נפשה יקמו:
- (ט) ואם ביום שמע אישה יניא אותה והפר את נדרה אשר עליה ואת מבטא שפתייה אשר אסרה על נפשה וה' יסלח לה:
- (י) ונדר אלמנה וגרושה כל אשר אסרה על נפשה יקום עליה:
- (יא) ואם בית אישה נדרה או אסרה אסר על נפשה בשבעה:
- (יב) ושמע אישה והחריש לה לא הניא אתה וקמו כל נדריה וכל אסר אשר אסרה על נפשה יקום:
- (יג) ואם הפר יפר אתם אישה ביום שמעו כל מוצא שפתייה לנדריה ולאסר נפשה לא יקום אישה הפרם וה' יסלח לה:
- (יד) כל נדר וכל שבועת אסר לענת נפש אישה יקימנו ואישה יפרנו:
- (טו) ואם החריש יחריש לה אישה מיום אל יום והקים את כל נדריה או את כל אסריה אשר עליה הקים אתם כי החריש לה ביום שמעו:
- (טז) ואם הפר יפר אתם אחרי שמעו ונשא את עונה:
- (יז) אלה החקים אשר צוה ה' את משה בין איש לאשתו בין אב לבתו בנעריה בית אביה: פ

במדבר פרק לו פסוק א-יב

- (א) ויקרבו ראשי האבות למשפחת בני גלעד בן מכיר בן מנשה ממשפחת בני יוסף וידברו לפני משה ולפני הנשאים ראשי אבות לבני ישראל:
- (ב) ויאמרו את אדני צוה ה' לתת את הארץ בנחלה בגורל לבני ישראל ואדני צוה בה' לתת את נחלת צלפחד אחינו לבנותיו:
- (ג) והיו לאחד מבני שבטי בני ישראל לנשים ונגרעה נחלתן מנחלת אבותינו ונוסף על נחלת המטה אשר תהיינה להם ומגרל נחלתנו יגרע:
- (ד) ואם יהיה היבל לבני ישראל ונוספה נחלתן על נחלת המטה אשר תהיינה להם ומנחלת מטה אבותינו יגרע נחלתן:
- (ה) ויצו משה את בני ישראל על פי ה' לאמר כן מטה בני יוסף דברים:
- (ו) זה הדבר אשר צוה ה' לבנות צלפחד לאמר לטוב בעיניהם תהיינה לנשים אה למשפחת מטה אביהם תהיינה לנשים:
- (ז) ולא תסב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה כי איש בנחלת מטה אבותיו ידבקו בני ישראל:
- (ח) וכל בת ירשת נחלה ממשות בני ישראל לאחד ממשפחת מטה אביה תהיה לאשה למען יירשו בני ישראל איש נחלת אבותיו:
- (ט) ולא תסב נחלה ממטה למטה אחר כי איש בנחלתו ידבקו משות בני ישראל:
- (י) כאשר צוה ה' את משה כן עשו בנות צלפחד:
- (יא) ותהיינה מחלה תרצה וסגלה ומלכה ונעה בנות צלפחד לבני דדיהן לנשים:
- (יב) ממשפחת בני מנשה בן יוסף היו לנשים ותהי נחלתן על מטה משפחת אביהן:

במדבר רבה (וילנא) פרשה כב סימן א (פרשת מטות)

א [ל, ב - ג] וידבר משה אל ראשי המטות איש כי ידור נדר לה', הה"ד (ירמיה ד) ונשבעת חי ה' באמת במשפט ובצדקה אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל לא תהיו סבורים שהותר לכם להשבע בשמי אפילו באמת אין אתה רשאי להשבע בשמי אא"כ יהיה ברך כל המדות האלו (דברים י) את ה' אלהיך תירא שתהא כאותן שנקראו יראי אלהים, אברהם איוב ויוסף אברהם דכתיב (בראשית כב) כי ידעתי .. זהו שנאמר עליו ובו תדבק אם יש ברך כל המדות האלו אתה רשאי להשבע ואם לאו אין אתה רשאי להשבע

תלמוד בבלי מסכת שבת דף צו עמוד ב

תנו רבנן: מקושש זה צלפחד, וכן הוא אומר ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו איש וגו' ולהלן הוא אומר אבינו מת במדבר, מה להלן צלפחד, אף כאן צלפחד, דברי רבי עקיבא... אלא מהיכא הוה? - מויעפילו הוה. כיוצא בדבר אתה אומר: ויחר אף ה' במ וילך מלמד שאף אהרן נצטרע, דברי רבי עקיבא.

רש"י במדבר פרק כז פסוק ז

(ז) כן בנות צלפחד דברת - כתרגומו יאות, כך כתובה פרשה זו לפני במרום, מגיד שראתה עיני מה שלא ראתה עיניו של משה:

שמונה קבצים, קובץ ז', פ"ז

פז. הנדר הוא עומק ההתגלות הטבעית של חוש האמונה, שמתגלם בביטוי ובמעשה, לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה. הוא ערובה על האמוניות הטבעית שתשמר את עמדתה, ולא תהיה נשטפת בשטף האורה הגדולה של החובה החוקית הנתונה מגבוה מפי אל עליון, מפי הגבורה. מורשה כללית לכל קהילת יעקב. פגימת הנדרים אוגרת את פגיעתה בהמהלך הטבעי של שטף הקודש, אשר בה מתגלה האוצר הגנוז בלב ביחש לחובת האדם לאלהיו, חובת היצור ליוצרו, בבא ימי התשובה, וביחוד יום הכפורים, בעת אשר התוכן האמוני צריך לעלות אל ראש פסגתו...

עין אי"ה שבת א', פרק שני, פס' ריג.

תניא רבי נתן אומר בעון נדרים מתה אשתו של אדם, שנאמר אם אין לך לשלם למה יקח משכנך מתחת ירך. האדם הוא מחובר משכל ורגש, אשרי האדם שהשכל והרגש שניהם הם בו בשלימות ובהתאמה להיטיב. כלל המעשים הטובים שבהם נכלל ג"כ לימוד התורה וכל מכשיריה, הם מפתחים את השכל עם הרגש. אמנם ישנן מצות כאלה הקרובות יותר לשמירת הדיעות האמיתיות שהן מקיימות השכל, וישנן כאלה הקרובות יותר לקיום הרגש הטוב במעמדו ולהעלותו במעלה הוגנת באופן שיתאים עם השכל הטוב. מקור ההבדל הנפשי שבין איש ואשה, שהוא כח הפועל וכח הנפעל שבמין האנושי ביחוד, הוא שישוד ההשלמה של האשה היא עדינות הרגש הטהור והטוב, והשכל יעזר על ידו כפי המדה האפשרית. ובאיש, השכל הוא העומד בראש והרגש עוזר על ידו, ואשרי אדם אשר זכה ד' ב"נחלת שדי ממרומים", "אשת חיל עטרת בעלה", שכחות נפשה משלימים ביחוד ברגש את הצדדים הצריכים מילוי שבנפש האיש, אשר יסוד כח המרכזי שלו הוא השכל הטהור והחד, המוכן לפעולה ולחשבון, אשה כזאת היא עזר באמת ומי שזכה לה מספר ימיו כפלים. אמנם מדרגה למטה מהשכל המתבונן הוא הרגש החש והמרגיש את הטוב ואת הרע שבמוסר, את האמת ואת השקר שבלימודים המעשיים והנלוה להם, את היפה והכעור שבכל דרכי החיים, אבל מקיים הוא את השכל ומבססו יפה. הנדרים הנם פונים לצד קדושת הרגש. מצד תגבורת רגש הקדושה, היראה, העבודה ויתר כל הרגשות הטובים, ימלא לב האדם להיות נודר נדר. אמנם הוא מוזהר שלא יחל דברו, על האדם לידע את הערך הטוב שיש לרגשי קודש כשהם מתנהלים יפה, וחלילה לזלזל בהם. המזלזל בהם ומבעט בטובה הגדולה של המעלה הטבעית האנושית אשר חנן ד' את האדם להציעדהו באורח חיים למעלה למשכיל ולתומכו כבוד, הנה אבד לו ג"כ אותו הערך הנשגב שיש לאשה טובה שהיא עטרת בעלה כ"ז שידע את ערכה. אבל בעון נדרים הנה נהרס אותו כח השומר והמעמיד את תעודת הרגש בחיים. ע"כ התולדות הנמשכות מזה מביאות ג"כ שאשתו של אדם מתה, ופסיעותיו הטבעיות מתקצרות בדרך החיים, גם הרוחניים כמו החומרניים, שרק אשת חיל היא שנאמר בה "גמלתהו טוב ולא רע כל ימי חייה".